

„DRAŠOS KELIAS“ POLITINĖS PARTIJOS 2020 M. SEIMO RINKIMŲ PROGRAMA

Už teisingą Lietuvą!

Trumpai ir aiškiai:

- 1. Pirmosios instancijos teisėjai turi būti renkami tiesiogiai.**
- 2. Lietuvoje turi būti įsteigti prisiekusiųjų teismai.**
- 3. Turi būti įkurtas viešas žagintojų ir pedofilų registras.**
- 4. Raginame užbaigti liustraciją ir pavišinti asmenis, bendradarbiavusius su užsienio valstybių tarnybomis.**
- 5. Referendumui rengti reikiamų parašų skaičių reikia sumažinti nuo 300000 iki 100000.**
- 6. Planuojame nutraukti finansavimą ir uždaryti Nacionalinį Radiją ir Televiziją.**
- 7. Seimo narių skaičius turi būti sumažintas iki 101; Seimo narių kadencijų skaičius - ribojamas iki dviejų.**
- 8. Turi būti apribotas antstolių darbo užmokestis.**
- 9. Būtina įvesti progresinius mokesčius: turtingieji turi labiau prisidėti prie valstybės išlaikymo.**
- 10. Turi būti panaikinti senaties terminai seksualinio pobūdžio nusikaltimams prieš vaikus.**
- 11. Turi būti sugriežtintos bausmės, įskaitant visišką turto konfiskavimą, korupciniams nusikaltimams.**
- 12. Panaikinti Konstitucinį teismą.**
- 13. Visiškai panaikinti politinių partijų finansavimą iš valstybės biudžeto.**
- 14. Palengvinti sąlygas smulkiam ir vidutiniam verslui**
- 15. Pertvarkyti teisėjų ir prokurorų atrankos bei vertinimo sistemą.**
- 16. Siekti įgyvendinti piliečių lygybę prieš įstatymą.**
- 17. Išsaugoti lietuvių kalbą, istoriją, kultūrą.**
- 18. Išsaugoti valstybingumą.**
- 19. Visur siekti teisingumo.**
- 20. Priversti valdžią tarnauti žmonėms.**

Į valstybės gyvenimą turi būti sugrąžinti esminiai Lietuvos Respublikos Konstitucijos principai: Lietuvos valstybę kuria Tauta. Suverenitetas priklauso Tautai. Aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus. Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Lietuvos visuomenės interesus privalo tapti vieninteliu valstybės institucijų kelrodžiu ir visų sprendimų matu.

Mūsų valstybėje neturi likti vietos politinei korupcijai. Mūsų tikslas – garbinga, skaidri ir teisinga Lietuva, kurioje teisinės valstybės principai būtų ne beprasmė deklaracija, bet taptų visų piliečių gerbiamu bendro gyvenimo pamatu.

Teisingumas – teisėje ir teisėtvarkoje, teisingumas – politikoje, teisingumas – versle ir visoje ūkinėje veikloje, teisingumas – mokesčiuose bei socialiniuose reikaluose, teisingumas pareigūnų ir tarnautojų korpuso formavime.

Teisingumas yra pagrindinė visų kitų mūsų politinių siekių sąlyga: būtent todėl, kad nebuvo paisoma teisingumo principo, Lietuva per tris dešimtmečius taip ir nesugebėjo tapti veiksmingos demokratijos ir socialinės gerovės valstybe.

Valstybė be teisingumo nėra demokratinė, kaip ir nedemokratinė valstybė negali būti teisinga. DK įsitikinusi, kad Lietuvos ūkio nuosmukį, žmonių materialinį skurdą ir grėsmingai didėjančią socialinę atskirtį nulėmė teisingumo ir demokratijos deficitas.

Tautos nykimą ir valstybės irimą pirmiausia lemia Lietuvą ištikusi nuolat gilėjanti dvasinė krizė. Esant moralinei tuštumai asmeninės gerovės siekiama nepaisant teisingumo. Politika ir teisė taip pat virto priemonėmis siekti tokios privačios – individualios ar grupinės – gerovės. Ši politikos ir teisės privatizavimo praktika turi būti sustabdyta. Tačiau negalima susiaurinti teisingumo problemos tik iki teisėsaugos, politikų, valdininkų korupcijos klausimų. Iš tikrųjų teisingumo trūksta visose Lietuvos visuomenės gyvenimo srityse ir tokioje antimoralinėje terpėje iš principo negali formuotis teisingumu grindžiamas visuomeninis gyvenimas- politika, teisė, ekonomika, socialinė apsauga, švietimas ir t.t.. Kultūra plačiąja prasme formuoja visuomenę, bet visose Lietuvos gyvenimo srityse susiklostė žmogaus orumą naikinančios antimoralinės struktūros ir tendencijos. Daugumos žmonių orumo padėtis gimtajame krašte pasidarė nebepakeliama. Alkoholizmas ir narkomanija, savižudybės ir perpildyti kalėjimai bei vaikų prieglaudos, masinis skurdas ir masinė emigracija iš Lietuvos yra tokio nuopuolio išraiškos. Dabartinės sisteminės– biudžetinės partijos parodė, kad nėra pajėgios nei suvokti, nei sustabdyti šių procesų. Pačios sisteminės – biudžetinės partijos, visos be išimties – ir dešniosios, ir kairiosios, ir liberalios- užvaldytos naujosios nomenklatūros, neturi nei noro, nei jėgų atsinaujinti. Mes kaip alternatyvi, demokratinė, reformatoriška jėga galime pasipriešinti antidemokratinei ir savanaudei nomenklatūrai ir pasiūlyti esmines permainas. Ruošiant DK rinkimų programą atsižvelgta į užsienio naujausias socialinės, ekonominės ir politinės minties tendencijas, taip pat ir į Lietuvos intelektualinį paveldą, dar prieškarinio Lietuvoje pradėtus ruošti ir emigracijoje Vakaruose Antano Maceinos ir jo bendražygių išleistus svarstymus apie valstybės pagrindus „Į pilnutinę demokratiją“. Tų permainų kryptis ir turinį pateikiame šioje programoje, o jas vykdydami vadovausimės moralinėmis ir politinėmis nuostatomis:

- **Pagarba žmogaus asmeniui ir jo orumui.** Asmuo yra visavertės ir pilnatviškos politinės bendruomenės pradžia ir tikslas. Žmogaus asmenybiškumas yra išsiskiriantis aukštesnėje dvasinėje tvarkoje, pranokstančioje jo fizinio ir socialinio egzistavimo metmenis.

- **Pagarba asmens laisvei ir iš jos kylantys atsakomybės pareigai.** Laisvė yra prigimtini žmogaus, protingos ir moralios būtybės, bruožas. Savo būtiška prigimtimi išskylantis virš gamtinių bei socialinių gyvenimo sąlygų asmuo gali ir privalo laisvai apsispręsti dėl savo poelgių ir veiksmų, vadovaudamasis savo protu bei sąžine ir klasikinei prigimtinio įstatymo sampratai neprieštaraujančiais moralės principais.

- **Pagarba bendrojo gėrio ir teisingumo principams.** Ekonominė, socialinė ir kultūrinė politinių bendruomenių raida ir gerovė savaime nelaiduoja šių bendrijų tvarios plėtros ir jų piliečių sanglaudos bei santarvės, jeigu bendrijoms priklausančių žmonių tarpusavio santykiai nėra grindžiami pagarba bendrojo gėrio ir teisingumo principams. Rūpinimasis bendruoju Tautos ir valstybės gėriu ir asmenišką pastangą prisidėti prie jo kūrimo yra kiekvieno piliečio moralinė ir patriotinė pareiga. Valstybės ekonominė ir socialinė politika turi būti grindžiama tradicine krikščioniška Tautos bendrojo gėrio ir teisingumo samprata, o praktinio jos įgyvendinimo moralinėmis gairėmis turėtų būti krikščioniškos artimo meilės, atjautos ir bendruomeninio bei pilietinio solidarumo principai.

- **Pagarba Tautai.** Modernioji europietiška tauta yra etnokultūrinės tautos politinės saviorganizacijos ir savivaldos forma. Tautinis tapatumas yra neatskiriama kiekvieno asmens kultūrinio tapatumo dalis ir būtina jo moralinio vientisumo sąlyga.

- **Pagarba klasikinei – krikščioniškosios Vakarų civilizacijos principams kaip pamatinei politinio šiuolaikinės Europos solidarumo ir vieningumo sąlygai.** Klasikiniais-krikščioniškais principais grindžiamas Vakarų civilizacijos dvasinis ir kultūrinis paveldas yra neatskiriama Lietuvos kultūrinio ir politinio tapatumo dalis. Jo susigrąžinimas ir plėtra yra būtina Lietuvos politinės Tautos atkūrimo ir suverenos nacionalinės valstybės raidos bei klestėjimo besivienijančioje Europoje politinė sąlyga. ES- ne tiek individų, kiek tautų sąjunga.

Per daugelį metų nebuvo iširta nė viena rezonansinė baudžiamoji byla, taip pat ir tais atvejais, kai valstybei padaryta šimtais milijonų litų skaičiuojama ekonominė žala.

Aukščiausi šalies politikai bei valstybės tarnautojai niekada nesulaukia jokios atsakomybės už valstybinio masto aferas. Teisėsauga tiria tik mažareikšmius, žemesniajam visuomenės sluoksniui priklausančių, neįtakingų asmenų padarytus nusikaltimus.

“Teisingumo vykdymas” degradavo į galingųjų aptarnavimą ir dvigubų standartų taikymą, o valstybės teisėsauga yra visiškai priklausoma nuo politikų ir valstybinių kriminalinių grupuočių įtakos bei pinigų.

Būtent todėl garsiai deklaruojami teisinės valstybės principai yra tapę tik fikcija, kuria dangstomas neteisingumas.

Iš esmės visiškai nėra vykdoma antikorupcinė Seime priimamų įstatymų priežiūra, sudarant galimybes suinteresuotoms grupuotėms “prastumti” nuostatas, kurios leidžia privatiems asmenims pelnytis viešojo intereso sąskaita, naikinant viešąsias vertybes ir skurdinant didžiąją visuomenės dalį.

Antikorupcinė teisėkūros kontrolė taps svarbiausiu DK prioritetu.

Teisėsauga privalo tapti absoliučiai nepriklausoma ir atskaitinga visuomenei.

Kad teisėsauga taptų veiksnia, o teisėkūra – skaidria, yra reikalingos ne didžiulės investicijos, bet politinė valia. DK turi politinę valią ir išipareigoja išskaidrinti šias sritis, nuo kurių priklauso visos valstybės ir kiekvieno Lietuvos piliečio gyvenimas.

Apgailėtina strateginės ūkio srities – energetikos – padėtis, kai Lietuva yra įklampinta į visišką priklausomybę nuo Rusijos, rodo, jog Valstybės saugumo departamentas neatlieka savo funkcijos užtikrinti ekonominių valstybės pagrindų saugumą.

Demokratinėje valstybėje gyvenimą turi lemti ne kriminalinių grupuočių pinigai, bet viešojo intereso prioritetas, o piliečiai turi atgauti konstitucinę teisę dalyvauti valstybės valdyme, sprendžiant svarbiausius klausimus.

Besąlygiškas valdžios sprendimų viešumas – tai užkarda mafijiniams sandoriams bei korupcinėms schemoms, atkirtis jų dalyvių nebaudžiamumui ir vienintelis būdas užtikrinti piliečių teisę žinoti, vertinti ir dalyvauti priimančiam sprendimui.

Tik garbingai ir be kompromisų pabaigtas iliustracijos procesas leis atsikratyti praeities šešėlių, išsklaidyti įtarumo atmosferą, atkurti pasitikėjimą valstybės institucijomis ir bendrapiliečiais.

VALSTYBĖS VALDYMAS

Konstitucijoje yra įtvirtinta nuostata, kad mūsų šalis yra demokratinė respublika, kurioje valstybę kuria Tauta, kurioje niekas negali trukdyti Tautai įgyvendinti jos kaip Suvereno teisių, kurioje valdžia tėra Tautos atstovas, turintis tarnauti žmonėms. Tačiau iš tikrųjų Lietuvoje politika nebėra laikoma etiškai įpareigojančiu ir bendrojo gėrio samprata grindžiamu bendruomenės narių santykių tvarkymo būdu.

DK tikslas – stiprinti demokratinę šalies sąrangą, siekti to, ką Antanas Maceina vadino pilnutine demokratija, plečiant žmonių galimybes dalyvauti šalies valdyme įgyvendinant bendruosius nacionalinius interesus. Valdžia, jos institucijos privalo tarnauti žmonėms. Todėl esame pasiryžę:

- kurti visavertę, teisingumo ir valdžios tarnystės žmonėms principais grindžiamą modernią valstybę ir vėl tapti politine ir demokratiškai save valdančia tauta, gebančia sukurti ir įtvirtinti tarptautinėje arenoje nacionalinę suverenią valstybę;
- nedelsiant atšaukti antidemokratinis partijų finansavimo principus ir apribojimus, užkonservuojančius dabartinę išsigimusią partinę sistemą ir nomenklatūrą; peržiūrėti politinės reklamos suvaržymus, skurdinančius rinkimų kampanijas ir mažinančius rinkėjų aktyvumą;
- reformuoti rinkimų sistemą laiduojant piliečių nepriklausomybę nuo partijų nomenklatūros ir jų galimybes realiai daryti įtaką politiniam gyvenimui bei dalyvauti visų lygių šalies valdyme: visų lygių rinkimuose kandidato į Seimo narius vietą partijos ar judėjimo rinkiminiame sąraše nustatytų rinkėjai, o pats rinkiminis sąrašas turi būti išskaidytas pagal rinkimines apygardas.
- lengvinti referendumų sąlygas – referendumui organizuoti dabar reikalaujamą 300000 piliečių parašų skaičių sumažinti iki 100000.
- sumažinti Seimo narių skaičių iki 101; Seimo narių kadenciją – iki dviejų.

VIETOS SAVIVALDA

Tikra vietos savivalda yra vienas ir svarbiausių pilnutinės demokratijos bruožų. Ji yra, šalia kitų dalykų, ir pilietiškumo, bendruomeniškumo ugdymo pagrindu (prielaida). Lietuvoje ši viešųjų reikalų tvarkymo dalis yra viena silpniausių Europos Sąjungoje. Nei vietos savivaldos, nei regioninės savivaldos mūsų šalyje praktiškai nėra. Vietos valdymas yra smarkiai centralizuotas, o jo decentralizavimo nauda demokratijos ir efektyvumo požiūriu politinio elito nėra deramai suvokta.

Mūsų partinės jėgos blaškosi tarp centralizuoto valdymo ir savivaldos idėjų ir nuoseklių reformų šioje srityje nevykdo. Žmonės nėra patenkinti vietos reikalų tvarkymu, nes mano, jog vietos valdžia yra nutolusi nuo žmonių, dėl nepakankamos žmonių kontrolės ji yra korumpuota, nesugebanti tinkamai panaudoti turimų lėšų, priimti blaivius, racionalius sprendimus.

Todėl Lietuvos rinkėjų pasitikėjimas vietos valdžia yra žemas. Tai menkina jų pilietinį aktyvumą, dalyvaujančių vietos rinkimuose procentą. Padėtį blogina ir tai, kad tikrai vieša, pliuralistinė, turininga diskusija šiuo klausimu praktiškai nevyksta, nes dominuoja, vyrauja nuomonė, kad padėtis sprendžiant vietos klausimus, vietinėje valdžioje yra normali. Mokslininkų, inteligentijos, vietos bendruomenių lyderių balsas keliant vietinio (lokalaus) valdymo negeroves liko neišgirstas. DK mano, kad reikia drąsiai ir atvirai kelti klausimus dėl esamos padėties ir dėl permainų būtinumo. Mes manome, kad reikia atsižvelgti į didžiulius skirtumus tarp kaimo ir didžiųjų miestų ir taikyti skirtingus savivaldos institucijų modelius, pavyzdžiui, miesto modelį, kuriame tarybos nariai dirba profesionaliai, ir kaimo modelį, kuriame tarybos nariai dirba kompensaciniais pagrindais.

Turi būti suformuotas mero atšaukimo iš pareigų mechanizmas.

Kartu su merais tiesiogiai renkami ir seniūnai. Numatome seniūnijoms suteikti realų ekonominį savarankiškumą. Seniūnijos žinioje galėtų būti vaikų darželių, pradinio mokymo, kultūros namų (centro), bibliotekos ir pan. steigimo ir išlaikymo, kai kurie socialinės rūpybos klausimai (pvz. vienišų senyvo amžiaus ar ligotų žmonių priežiūra, mokinių maitinimas). Savivalda įgytų realius svertus kuriant darbo vietas ir mažinant nedarbą.

Todėl palaikytume paplitusią Europoje praktiką, kai mažiausi teritoriniai vienetai (Lietuvoje – seniūnijos, Europoje – komunos) turi teisę disponuoti žeme bei spręsti konkrečių objektų statybos jų teritorijoje klausimus.

Šie vietos savivaldos stiprinimo žingsniai turėtų prisidėti prie periferijos atgaivinimo, prie korupcijos mažinimo vietos valdžios institucijose.

TEISINĖ SISTEMA

Visi bandymai reformuoti nepriklausomos Lietuvos teismus baigdavosi nesėkme pirmiausia todėl, kad reforma būdavo patikima patiems teisėjams. Todėl visos reformos tik dar labiau padidindavo teismų uždaramą ir visuomenės nepasitikėjimą teismais. Tai pasakytina ir apie Lietuvos prokuratūrą ir jos tariamas reformas.

Konstitucijoje parašyta, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai, bet teisingumu grindžiama ne tik teisė. Teisingumas yra pamatinė ir universali civilizuoto pasaulio vertybė, kuria grindžiamos visos žmogiškojo santykiavimo formos: politika, kultūra, švietimas, ūkinė veikla, mokesčių sistema, pareigūnų ir tarnautojų pareigų paskirstymas ir t. t. Kadangi Nepriklausomoje Lietuvoje tęsiant sovietmečio tradicijas nebuvo deramai paisoma teisingumo principų, nepavyko sukurti nei veiksmingos demokratijos, nei socialinės gerovės valstybės. Todėl šiandien teisingumo deficitas tapo pačia pagrindine ir skaudžiausia šių dienų problema, jos neišvengė ir “teisingumo vykdymo” institucijos. Skelbdamos ir vykdydamos įstatymo viršenybę, nepriklausomai nuo jo turinio ir teisingumo, įstatymo viršenybę jos pavertė kauke, maskuojančią nuogos galios viršenybę.

Lietuvos teisinė sistema virto didžiausią grėsmę valdžių padalijimo principui ir demokratijai kelianti valdžios šaka. Konstitucinis Teismas aiškindamas, kad virš politinės valdžios yra Konstitucija, o Pagrindinis įstatymas yra ne originalus Konstitucijos tekstas, bet Konstitucinio Teismo kuriamos konstitucinės doktrinos, iš tikrųjų pasiskelbė esanti aukščiausia valdžia valstybės valdžią vykdančių institucijų sistemoje. Be to, nors Visuotinis teisėjų susirinkimas yra *de jure* aukščiausia teismų savivaldos institucija, *de factos* savivalda nėra tokia demokratiška – visus pagrindinius teismų veiklos klausimus sprendžia Teisėjų taryba, kurios narių daugumą teisėjų nomenklatūra.

“Teisingumo vykdymas” didžiąja dalimi tapo tik galingųjų aptarnavimo priemone, o valstybės teisėsauga pasidarė priklausoma nuo kriminalizuotų politikų, verslininkų ir vykdomosios valdžios grupuočių įtakos bei pinigų. Didžiausias teisėsaugos dėmesys teikiamas mažareikšmiams, neįtakingų asmenų padarytiems nusikaltimams, už nesunkius nusikaltimus šimtai paprastų piliečių nuolat netenka laisvės, tuo tarpu įtakingi politikai ir aukštą turtinę padėtį užimantys asmenys net už valstybinio masto aferas ir, turint visus nusikalstamos veikos faktus, paprastai baudžiami tik lygtiniu laisvės atėmimu, palyginti nedidelėmis bandomis ar apskritai netraukiami atsakomybėn. Nors per daugelį metų jau daug kartų šalyje buvo pripažinta, kad valstybei buvo padaryta šimtais milijonų litų skaičiuojama ekonominė žala, nebuvo ištirta nė viena rezonansinė baudžiamoji byla. Tai ne tik demoralizuoja visuomenę ir ją supriešina, bet pamina bausmės neišvengiamumo principą ir skatina vėl nusikalsti.

Pagrindinė teisinės sistemos problema – piktnaudžiavimas savo galiomis. Referendume tautos patvirtinta Konstitucija suteikė teisminei valdžiai išskirtinius ir įpareigojančius įgaliojimus niekieno neįtakojamai vykdyti teisingumą valstybėje. Tačiau ji akivaizdžiai nepateisino avansu gauto piliečių pasitikėjimo. Savo savarankiškumą ir suteiktus įgaliojimus teisminė valdžia suvokė kaip išimtinę teisę niekieno nekontroliuojamai manipuliuoti įstatymais ir teisingumo vykdymu. Teismų, kaip ir visos teisėsaugos, praktikoje įsigalėjo dvigubi standartai, piliečių nelygybė prieš

įstatymą, įprastu reiškiniu tapo korupciniai ir politizuoti sprendimai. Susiklostė tokia padėtis, kad šiandien žmogus, kurio teisės sutryptos, daugiau nebegali būti tikras, kad jam pavyks apsiginti įstatymų nustatyta tvarka. Apie teismuose klestinčią savivalę daug ką pasako faktas, jog teisėjai nepaiso ne tik Konstitucijos reikalavimo klausyti tikrai įstatymo, bet ir jiems privalomo Aukščiausiojo Teismo išaiškinimo dėl precedento teisės taikymo. Tai turėjo bent iš dalies pažaboti korupciją, tačiau teismai analogiškose bylose ir toliau priiminėja skirtingus ar net priešingus sprendimus. Vien iš to galima padaryti išvadą, kad jokios dalinės ar įprastos priemonės padėties nepakeis – ją gali pakeisti tik nestandartiški ir dar netaikyti sprendimai.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstytus argumentus ir siekdami neatsiejamą nuo tiesos, teisingumo ir demokratijos įstatymo viršenybės, mes įsipareigojame:

- peržiūrėti ir subalansuoti teismų nepriklausomumą su veiksminga parlamentine ir visuomenine kontrole, griežtai išsaugant valdžių atskyrimo principą;
- pertvarkyti teisėjų ir prokurorų atrankos ir vertinimo sistemą;
- perduoti dabartinės Teisėjų tarybos, kurios absoliučią daugumą sudaro teisėjų nomenklatūra, funkcijas, susijusias su pretendentų į teisėjus atranka ir rekomendacijų teikimu Respublikos prezidentui dėl teisėjų skyrimo bei jų einamų pareigų keitimo, teisėjų darbo vertinimo ir siūlymais dėl drausminių bylų kėlimo naujai teisėjų atrankos ir jų veiklos vertinimo institucijai, kuri veiktų visiškai nepriklausomai nuo politinės ir teisinės valdžios ir kurią sudarytų aukščiausią reputaciją visuomenėje turintys asmenys; šioje institucijoje politinės ir teisinės valdžios atstovai neturėtų sudaryti daugiau trečdaliao, o kiti turėtų būti nei su teisės akademinėmis institucijomis, nei su teisėsaugos institucijomis nesusiję asmenys;
- teisėjų atrankos ir vertinimo kriterijai turėtų būti aiškūs, viešai skelbiami; kriterijai turėtų leisti kandidatams, atrenkantiems ir visai visuomenei aiškiai suprasti, koks yra atrankos slenkstis;
- į kiekvieną piliečių ar nevyriausybinių organizacijų pranešimą apie pastebėtus teisinės korupcijos atvejus ar potencialius korupcijos požymius (bylų vilkinimas, teismo nutarčių kokybė) turėtų būti visiškai argumentuotai atsakyta ir, jei korupcijos požymiai pasitvirtina, tyrimas turi būti atliktas per įstatyme specialiai tokiems atvejams nustatytą laiką;
- įsteigti naują instituciją, kuri atrinktų pretendentes į prokurorus ir kitų teisėsaugos institucijų vadovus, kuriuos pagal savo kompetenciją skiria Respublikos prezidentas, Seimas, Vyriausybė, ministrai ir vertintų vadovų darbą dėl jų atitikimo einamoms pareigoms pagal principus, kurie iš esmės būtų panašūs į naudojamus vertinant teisėjų veiklą;
- šiai institucijai pavesti visuotinę Lietuvos prokuratūros, Valstybės saugumo departamento, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos atestaciją, atlikti ikiteisminių tyrimų ir operatyvinių bylų auditą, įvertinant, ar nebuvo piktnaudžiaujama teise ir tarnybine padėtimi, ar nebuvo pažeistos žmogaus teisės.
- parengti teismų sistemos reformos nuostatas dėl visuomenės atstovų dalyvavimo teismų darbe ir teisėjų rinkimo;
- įtraukti visuomenės atstovus į teismų ir visos teisėsaugos sistemos reformą; jų vaidmuo turi būti pagrindinis tiek rengiant reformą, tiek vykdant jos priežiūrą;
- vykdyti antikorpupcinę teisėkūros kontrolę;

Pasitikėjimą teisingumu pakirto ir iliustracijos imitacija; ryžtingai baigti iliustraciją ir pavišinti asmenis, bendradarbiavusius su užsienio valstybių tarnybomis.

Naikinti administracinius teismus, jų funkcijas perduodant bendrosios kompetencijos teismui ir įsteigiant administracinių bylų skyrius bendrosios kompetencijos teismuose, tuo išsvengiant ginčų tarp teismų. Nereikalinga būtų ir speciali teisėjų kolegija, sprendžianti tuos ginčus (CPK 36 str. 3

d.). Būtų išvengta absoliutaus teismo sprendimo naikinimo pagrindo – bylų rūšinio teisingumo bendrosios kompetencijos ar administraciniam teismui taisyklių pažeidimo (CPK 329 str. 2 d. 6 d.). Besikreipiančiam į teismą, nebūtų jokių abejonių, kur kreiptis. Sutrumpėtų bylų nagrinėjimo terminai.

Naikinti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Teisėjų atrankos kolegiją, sudarant sąlygas visas bylas nagrinėti kasacine tvarka. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas privalo spręsti ir teisės, ir fakto klausimus. Naikinti Lietuvos apeliacinį teismą, paliekant trijų pakopų teismus: apylinkių (I instancija), apygardų (apeliacinė instancija) ir Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą (kasacinė instancija).

Panaikinti Teisėjų garbės teismą, kaip atsilikusią biurokratinę instituciją, kuri tėra susidorojimo įrankis prieš privileijuotoms kastoms neįtikusius teisėjus.

Įvesti ypatingojo prokuroro instituciją.

Sukurti viešą žagintojų ir pedofilų registrą.

Turi būti panaikinti senaties terminai seksualinio pobūdžio nusikaltimams prieš vaikus.

Pirmosios instancijos teisėjai turi būti renkami tiesiogiai.

Lietuvoje turi būti įsteigti prisiekusiųjų teismai.

Turi būti apribotas antstolių darbo užmokestis.

Turi būti sugriežtintos bausmės, įskaitant visišką turto konfiskavimą, korupciniams nusikaltimams.

Panaikinti Konstitucinį teismą.

KULTŪRA

Kultūra plačiąja prasme formuoja ir stabilizuoja visuomenę. Padėdama asmeniui savo būtiškąją prigimtimi iškilti virš gamtinių ir socialinių gyvenimo sąlygų, ji kartu sukuria prielaidas formuoti bendrojo gėrio ir teisingumo sampratą grindžiamai valstybės ekonominei ir socialinei politikai. Tačiau Lietuvoje tokia kultūrinė orientacija yra prarasta, o kultūra vertinama kaip vartojimo, o ne buvimo pasaulyje atributas. Valstybė neturi kultūros politikos – Lietuvoje tik griūna, bet nestatomi teatrai, restauruojamos tik cerkvės, bet ne bažnyčios. Nors kultūrai skiriamos nemažos biudžeto lėšos, tačiau jos nepasiekia kūrėjų – žymiausi Lietuvos solistai, režisieriai, aktoriai, režisieriai, dirigentai, atlikėjai paliko valstybinius teatrus ir koncertines organizacijas.

Dvasinį Lietuvos skurdą atspindi ir tas faktas, kad knyga ir laikraštis virto prabangos preke. Taip atsitiko ne tik dėl ekonominės krizės, bet ir dėl trumparegiškos Vyriausybės politikos. Dėl milžiniškų spaudos pristatymo kaštų, Lietuvos kaimui spausdintas žodis tapo neprieinamas. Tačiau spauda nėra paprastas verslas, tai – ir kultūros dalis ir pagal nacionalinę tradiciją, ir pagal pasaulinę praktiką.

DK kultūros politikos prioritetai:

- remiantis kultūros kaip tautos gyvenimo būdo, formuojančio visas žmogiškojo gyvenimo sritis, sampratą, parengti ir priimti bendrą kultūros apsaugos ir plėtros įstatymą;
- inicijuoti Nacionalinį susitarimą, kad dalyvaujant piliečiams ir nevyriausybinių organizacijoms būtų parengti, o valdžios institucijos įteisintų subalansuotus kultūros darbų prioritetus, kurių finansavimas būtų vykdomas visiškai skaidriai ir pagal aiškius bei viešai paskelbtus kriterijus;
- užtikrinti, kad kultūros sektorius ne liktų nuošalyje, bet kaip ir kitos valstybės sritys, gautų tiesioginį ES struktūrinių fondų finansavimą kaip itin reikšmingą visuomenei sferą, kad iš šių lėšų būtų modernizuojami įvairūs valstybės kultūros objektai, plečiama moderni infrastruktūra;

- susigrąžinti į valstybinius teatrus ir kolektyvus talentingiausius kūrėjus, sudarant jiems geriausias sąlygas;
- įtvirtinti kultūros politikos tęstinumą, atsisakant ydingos praktikos, pagal kurią nauja valdžia, perimdama kultūros ministeriją, ne tęsia pradėtus darbus, bet pradeda tvarkyti “savo reikalus”, ir įgyvendinti realų bendradarbiavimą tarp ministerijų ir kitų kultūrą įtakojančių bei politiką įgyvendinančių institucijų, kadangi jokia kultūra neužsibaigia su kultūros ministerijos kuruojama sritimi;
- įvesti nulinį PVM tarifą laikraščiu ir žurnalų spausdinimui, teikti valstybės paramą spaudos platinimui kaime;
- planuojame nutraukti finansavimą ir uždaryti Nacionalinį Radiją ir Televiziją.
- sugriežtinti atsakomybę, pirmiausiai valstybės tarnautojų, už kultūros paminklų, saugomų teritorijų ir istorinių vertybių išsaugojimą; už padarytą žalą turi būti skiriamos ne baudos, bet pareikalauta ją visiškai ištaisyti ne valstybės, o atsakingų ir žalą padariusių asmenų privačiomis lėšomis.

ŠVIETIMAS IR MOKSLAS

Švietimo ir mokslo sistema teikia visuomenei gyvybiškai svarbius dalykus – bendrą patirtį, patikrintą žinojimą ir žmogiškuosius gebėjimus, todėl valstybė turi imtis pagrindinės atsakomybės ir palaikyti šios sistemos gyvybingumą. Tai turi būti grindžiama supratimu, kad mokyklos yra švietimo ir lavinimo židiniai, ugdantys plataus dvasinio ir kultūrinio akiračio žmones bei sąmoningus ir atsakingus šalies piliečius, kurie visur vadovautųsi aukštais moralės ir pilietiškumo standartais, sugebėtų asmeninius interesus derinti su bendrojo visuomenės, tautos ir valstybės gėrio keliamais reikalavimais.

Tariantis su visuomene, mokytojų ir mokslininkų bendruomenėmis turi būti peržiūrėta visa švietimo ir mokslo sistemos koncepcija. Ji turėtų subalansuoti nacionalinius, regioninius (vietinius), šeimų ir asmeninius interesus.

Bendrojo vidurinio ir profesinio mokymo srityje siekiame:

- atgaivinti tautinės mokyklos programos įgyvendinimą, kad būtų sukurta pamatinė vidurinio išsilavinimo bazė, atkurti nacionalinio tapatumo, kultūros, kalbos, literatūros, istorijos įtvirtinimo siekiniai;
- stiprinti jaunosios kartos istorinės, tautinės ir valstybinės savimonės ugdymą sugrąžinant normatyvinį-vertybinį matmenį į istorijos dėstymą mokyklose. Tai būdas išsaugoti ir atgaminti pažintiniu ir vertybiniu požiūriu vientisą ir integralią kolektyvinę atmintį, kuri yra būtina šalies visuomenės nacionaliniam tapatumui ir moralinei bei politinei sanglaudai;
- sustabdyti regioninių mokyklų naikinimą, nes tai yra bendruomenių naikinimo instrumentas, viena svarbiausių emigravimo priežasčių; valstybė turi vykdyti politiką, orientuotą į periferijos mokyklų išlaikymą. Galutinį tokių mokyklų likimą turi lemti vietos bendruomenės nusprendamos, ar jas išlaikyti skiriant joms papildomai savivaldos lėšų;
- sudaryti tinkamas sąlygas kompetentingų ir motyvuotų, kvalifikaciją nuolat keliančių pedagogų darbui, didinant jų atlyginimus

SOCIALINĖ APSAUGA

Asmuo yra visavertės ir pilnatviškos politinės bendruomenės pradžia ir tikslas. Socialinės apsaugos sistema atlieka ne tik ekonominę funkciją, stabdydama žmogaus darbinių gūdžių degradaciją, bet ir palaiko žmogaus orumą bei sulaiko jį nuo asocialaus ar kriminalinio elgesio.

Tai įmanoma, kai socialinė apsauga grindžiama ne tik materialiai, bet ir krikščioniškos artimo meilės ir bendruomeninio bei pilietinio solidarumo principais.

Pilnutinė demokratija neįmanoma be socialinės demokratijos. „Į pilnutinę demokratiją“ rašo: Socialinės demokratijos uždavinys- krašto ūkinę gerovę padaryti visos tautos dalyku“. Kitaip tariant, sudaryti realią galimybę sukauptomis gėrybėmis pasinaudoti visiems visuomenės sluoksniams. „Turi būti maža tokių, kurie turi per daug, bet dar mažiau tokių, kurie turi per mažai“- toks pagrindinis „Į pilnutinę demokratiją“ socialinio teisingumo principas. Šiandieninėje Lietuvoje per daug tokių, kurie turi per mažai, tai yra skursta.

Socialinis draudimas yra išbandytas socialinės politikos instrumentas, todėl šią sistemą reikia stiprinti ją tobulinant ir atsisakant jos privatizavimo, pakeitimo privačiomis finansinių institucijomis planų. Žmonės turi teisę individualiai dalyvauti privačiose pensijų fonduose, tačiau viešosios iš mokesčių mokėtojų surinktos Sodros lėšos neturėtų būti privatizuojamos. Plėtodami draudimą, teigiamai įtakosime gimstamumą ir sumažinsime emigraciją, nes labiau apsaugotas, dėl ateities garantuoti žmonės ne tik nebėga iš šalies, jie čia kuriasi, drąsiai gimdo ir augina vaikus. O ilgesnis gyvenimas sulaukus pensijos turi būti traktuojamas ne kaip katastrofa, ne kaip našta visuomenei, o kaip visuomenės pažangos laimėjimas. Negatyvus jau įvykusių demografinių pasikeitimų finansinis poveikis socialiniam draudimui bus įveiktas geriau tvarkantis ūkinėje ir darbo srityje. Teisingiau paskirsčius socialinio draudimo finansavimą visuomenėje (į jį įtraukiant turtingos visuomenės dalies įnašą), sprendžiant nedarbo ir nedarbingumo dėl ligų ir neįgalumo problemas, užtikrinant geresnį vaikų jaunimo išsilavinimą ir tuo ekonomikos produktyvumą, kurio augimas gali kompensuoti demografinių pokyčių našta socialiniam draudimui.

Nebegalima taikstyti su pensijų peržiūrėjimu tik Vyriausybės ar atskirų ministrų sprendimais, žvalgantis į rinkimų datas. Įdiegsime nuolatinio pensijų derinimo (indeksavimo) mechanizmą, kuris palaikytų nuolatinį pensijų dydžio ir kainų bei dirbančios visuomenės dalies gerovės augimo ryšį.

Nors yra socialinės apsaugos problemų, kurias sunkiai sprendžia net ir geriausios sistemos, tačiau Lietuvoje sunkiai sprendžiamos ir tos problemos, kurių sprendimai pasaulyje žinomi. Be to, valstybės politikos nenuoseklumas sukuria naujų problemų. Valstybės priedermė yra teikti kategorinę (nereikalaujančią nuskurdimo įrodymų) prevencinę paramą toms šeimų ir asmenų kategorijoms, kurie turi specialių poreikių dėl vaikų auginimo, sveikatos sutrikimų, mokymosi ir pan. ir kuriems yra iškilusi skurdo ir socialinės atskirties grėsmė. Tai kuria solidarumą tarp tų, kurie turi specialiuosius poreikius ir jų neturi, užbėga už akių nuskurdimui ir socialinei atskirčiai. Reikia plėsti išmokų mokėjimą asmenims, kurie nepajėgūs padengti mokymosi, gydymosi ar aplinkos pritaikymo išlaidų arba subsidijuoti tokias paslaugas valstybės lėšomis. Mokėti visoms šeimoms vaiko pinigus, tokiu būdu solidarizuotis tiems, kurie vaikų dar neturi ir tie, kurių vaikai jau užaugę su nepilnamečiais auginančiomis šeimomis. Visuomenė pagrįstai kelia reikalavimus vaikų priežiūrai ir ugdymui šeimose, reikalauja tėvų atsakomybės, tačiau turi prisiimti ir vaikų auginimo šeimose išlaidas.

Tam, kad daugiau laimėtų gaunantieji mažiausius atlyginimus, reikėtų ne tiek mažinti gyventojų pajamų mokesčių ar skirti pašalpas, išmokas, lengvatas, kiek didinti neapmokestinamąjį pajamų dydį iki realaus pragyvenimo minimumo. Šeimoms, auginančioms vaikus, ne pašalpos turi būti skiriamos, bet turi būti neapmokestinama tokia dirbančiųjų šeimos narių pajamų dalis, kuri lygi realaus pragyvenimo minimumui padaugintam iš šeimos narių skaičiaus. Tokia lengvata turėtų būti siejama su dirbančiųjų šeimos narių pajamų dydžiu.

DK mano kad per daug akcentuojama parama pašalpomis, o ne lankstesne mokesčių politika. Pašalpa – tai ir žmogaus orumo žeminimas, ir didžiulės administravimo išlaidos – vienam pašalpos

litui tenka daugiau lito administravimo išlaidų. Per mokesčių politiką tokios išlaidos būtų mažesnės – daug ką galima padaryti VMI jau turimomis priemonėmis. Visur teigiama, kad pašalpa gėris, bet kaip, pavyzdžiui, su pašalpomis asocialioms šeimoms, vaikus „gaminančioms“ tik dėl pašalpų, reikalingų alkoholiui ir narkotikams, dėl žmogaus degradavimo iki nenoro dirbti – išgyvensiu ir su pašalpomis. Apskritai siūlymai sudaro įspūdį, kad valstybė superturtinga ir gali neribotai skirti pašalpas.

Valstybinė socialinė apsauga neatleidžia žmonių nuo jų asmeninės ar šeimyninės atsakomybės už savo gerovę, tačiau be tokios sistemos visuomenė būtų mažiau humaniška ir mažiau efektyvi plačiaja ekonomine prasme.

Nors atgavus Nepriklausomybę vienas pirmųjų priimtų teisės aktas panaikino sovietinių laikų privilegijas, nepriklausomoje Lietuvoje jos pamažu atgimė dar didesniu mastu. Pensijų sistemoje išvešėjo privilegijos, kuriomis daugiausiai mėgaujasi tie, kuriems mažiausiai jų iš tikrųjų reikia. Būtina, peržiūrėjus ir pagal valstybės finansines galimybes suregulavus skiriamų pagrindinių pensijų dydį, panaikinti Tautos pasitikėjimą valstybe mažinančias pensines privilegijas – panaikinti mokslininkų ir teisėjų pensijas, peržiūrėti valstybines pensijas, jas skiriant tik dėl darbo sunkiomis ir pavojingomis sąlygomis, o ne už pabuvimą šiltoje ar aukštoje kėdėje. Taip pat turėtų būti panaikintos ir tokios privilegijos kaip, pavyzdžiui, valstybės dovana namo pavidalu kadenciją baigusiam Prezidentui. Tokios dovanos tikrai lėšų pragyvenimui nestokojančiam asmeniui, kai daug piliečių nesulaukia net socialinio būsto, nedidina Tautos pasitikėjimą valstybe.

SVEIKATOS APSAUGA

Žmogaus sveikata yra ne tik privati, bet ir viešoji gėrybė, bendrojo gėrio dalis. Vadinasi, ji negali būti traktuojama kaip gryna prekė, kurios judėjimas paklūsta rinkos dėsniams, nes ją palaikant ir kuriant greta individo solidariai dalyvauja ir grupiniai subjektai – pradedant šeima ir baigiant valstybe. Būdamą viešojo intereso sferoje sveikatos apsauga didele dalimi išlaikoma iš viešųjų finansų, iš bendrų mokesčių mokėtojų pinigų. Tokia nuostata yra įtvirtinta Konstitucijos 53-jame straipsnyje. Tačiau tikroji padėtis mūsų šalyje yra kitokia. Pirmiausia žmonių sveikatos problema susiaurinama iki medicininių problemų, nors visuomenės sveikatos būklė priklauso ne tik nuo medicinos įstaigų darbo. Ją sąlygoja ir socialinės, ekonominės, psichologinės gyvenimo sąlygos. Didelė sveikatos apsaugos sistemos problemų grupė susijusi su ydingu finansinių srautų, skirtų medicinai, susipynimu. Padėtis, kai iš viešųjų biudžeto lėšų finansuojama ir valstybinė, ir privati medicina, bloginant valstybinės medicinos dalies finansavimą, veda į tai, kad valstybinės medicinos įstaigos ima tarnauti privačiųjų interesams. Vyksta paslėpta medicinos sferos privatizacija. Dėl to daugeliui sveikatos apsauga tampa vis sunkiau prieinama, ypač mažesnes pajamas turintiems žmonėms. Mes esame pasiryžę stabdyti šį antikonstitucinį ir antihumanišką procesą ir tartis su visuomene dėl tikrų, o ne tariamų reformų šioje srityje ir jas įgyvendinti. Reikia geriau finansuoti valstybines poliklinikas ir ligonines, išspręsti ir darbo užmokesčio lygio ir darbo užmokesčio skirtumų problemą valstybinėje medicinoje. Taip valstybinė medicina vėl taptų finansiniu požiūriu prieinama žmonėms.

Kita sveikatos apsaugos sistemos koregavimo kryptis – labiau subalansuotas požiūris į teritorinį medicinos įstaigų išdėstymą, derinant teritorinį paslaugų artumą su specialistų koncentracija dideliuose medicinos centruose.

- Sieksime suformuoti aiškų santykį tarp sveikatos apsaugos ir socialinės valstybės politikos, sieksime sveikatos priežiūros srityje įtvirtinti deramą pagarbą žmogaus gyvybei.
- Sieksime, kad šeimos gydytojai dirbtų ambulatorijose, o vaikų ligų gydytojai ir gydytojai terapeutai – pirminės sveikatos priežiūros centruose. gerinti pediatrijos būklę.

- Sieksime, kad susirgęs žmogus patirtų valstybės rūpestį jo gydymu, kad jis laiku gautų prieinamą, kvalifikuotą medicininę pagalbą, kad sveikatos apsaugos sistema ją garantuotų kiekvienam ligoniui. Sieksime, kad viešųjų (valstybės ir savivaldybių) sveikatos priežiūros įstaigų tinklas užtikrintų gyventojams vienodą viešųjų asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties.
- Išgyvendinsime praktiką, kai ūkio subjektai renka informaciją apie savo darbuotojo sveikatos būklę, siekdami nutraukti darbo sutartis, kai darbuotojas suserga.
- Sieksime plėsti socialinės globos ir slaugos paslaugų biudžeto lėšas ir šių paslaugų organizavimą perduodant savivaldybėms.
- Imsimės priemonių, kurios maksimaliai sumažintų korupciją sveikatos priežiūros sistemoje. Sieksime, kad korumpuota SAM būtų iš esmės reorganizuota.
- Dėsime visas pastangas, kad gydytojai neišvyktų iš Lietuvos. Stiprinsime gydytojo interesų garantijas. Numatome to siekti nustatant gydytojų atlyginimo dydį pagal kvalifikaciją, atliekamą darbą ir darbo patirtį. Atlyginimas valstybinėse gydymo įstaigose turi būti viešas ir nepriklausyti nuo gydymo įstaigos vadovo. Valstybė turi tinkamai atlyginti gydytojams ir kitam medicinos personalui už jų sudėtingą ir atsakingą darbą.
- Sieksime efektyvaus vaistų kainodaros reguliavimo, kad mažėtų vaistų kainos, o jų kompensavimo sistema būtų skaidri ir aiški. Šeimos gydytojui suteiksime daugiau laisvės parinkti gydymą konkrečiai ligai skirtu biudžeto ribose. Informuosime gydytojus, kurie vaistai registruoti su panašumu į originalius vaistus tyrimais ir kurie – be jų, t.y. kaip pripažinto medicininio vartojimo (pastarieji turėtų būti kompensuojami tik kai nėra tą pačią veikliąją medžiagą turinčių reikiamo vartojimo būdo vaistų). Siekdami panaikinti korupciją nacionalinėje vaistų registracijoje, viešai skelbsime sprendimų registruoti ar neregistruoti vaistus motyvus, taip pat registracijos proceso trukmę.
- Tobulinsime vaistų klinikinių tyrimų teisinę bazę, kad juos tinkamai kontroliuotų atsakingos institucijos, o institucijos, tyrėjai ir gydymo įstaigų administracijos atstovai, pažeidę pacientų-tiriamųjų teises, neišvengtų atsakomybės.
- Siekdami, kad visos gydymo įstaigos ir vaistinės turėtų informaciją, kur ir už kokią kainą galima įsigyti kiekvieno vaisto, sukursime tam skirtą vieningą duomenų bazę.
- Sieksime, kad už korupciją baudžiamoji atsakomybė būtų taikoma ne tik valstybės tarnautojams, priimančioms sprendimus dėl vaistų, bet ir išoriniams ekspertams, kurie atlieka vaisto saugumo, kokybės ir veiksmingumo vertinimą ir teikia pasiūlymus dėl vaisto kompensavimo.
- Sieksime, kad LR teisės aktuose būtų įdiegta valstybių narių kompetentingų institucijų pareiga imtis reikiamų priemonių garantuoti, kad savo pareigų vaistų saugumo srityje nevykdančiam vaistų rinkodaros teisės turėtojui būtų skirtos efektyvios, proporcingos, atgrasančios sankcijos.
- Sieksime užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą bei kokybę (stacionaruose, dienos centruose, ambulatorijose, slaugos namuose); sieksime nustatyti aiškius paslaugų kokybės ir prieinamumo vertinimo kriterijus.
- Sieksime įtvirtinti teisės aktuose ligonių eilių skaidrumo ir kontrolės mechanizmus, kad ligoniai laiku sulauktų savo eilės pas specialistą konsultacijai, operacijai ar gydymui.
- Sieksime didinti bendrosios praktikos slaugytojų skaičių, kad būtų garantuotas geresnis pacientų aptarnavimas.
- Sieksime užtikrinti neįgalųjų sveikatos priežiūrą, sudarydami jiems sąlygas gauti pritaikytas nestacionarines paslaugas nesunkiai pasiekiamose sveikatos priežiūros įstaigose.
- Sieksime, kad didėjant sergamumui onkologinėmis ligomis būtų stiprinama onkologinių ligonių sveikatos priežiūros sistema.

- Sieksime, kad retomis ligomis sergantiems žmonėms gydymas būtų labiau prieinamas, sukurdami teisinę bazę gydymui pagal mielaširdingumo programas. Sieksime, kad pagrindinių regionų centruose imtų veikti specializuoti retų ligų gydymo centrai.
- Sieksime „E-Sveikatos“ ir kitų informacinių technologijų įdiegimo visų lygių asmens sveikatos priežiūros įstaigose, užtikrindami greitesnį paslaugų organizavimą, įdiegdami integruotą sveikatos priežiūros informacinę sistemą, įgalindami informacijos prieinamumą visoje sveikatos priežiūros ir paslaugų sistemoje, taip išvengiant tyrimų kartojimo, įdiegiant galimybę lyginti tyrimus jų procese, gaunant informaciją apie dalyvavimą klinikiniuose tyrimuose ir pan.
- Sieksime, kad sveikatos apsaugą kuruojančiu ministru būtų paskirtas asmuo, kuris būtų dėmesingas, atidus, orus.
- Svarbų dėmesį skirsime pacientų teisių gynimo ir žalos sveikatai atlyginimo sistemos tobulinimui.
- Sieksime gerinti psichikos ligomis sergančių asmenų teisių apsaugą sveikatos priežiūros įstaigose, tobulinti šių ligonių priverstinio gydymo, hospitalizavimo ir veiksnio panaikinimo bei jo atstatymo tvarką.
- Skatinsime nevyriausybinės organizacijas aktyviai dalyvauti sprendžiant asmens sveikatos problemas.

Sveikos gyvensenos ugdymas, narkomanijos prevencijos, alkoholio ir tabako kontrolės politika. Alkoholis, narkomanija, tabakas ir kiti kvaišalai – didelis pavojus Lietuvai, milžiniška žala žmogaus sveikatai ir šalies ūkiui. Todėl savo programoje kovą prieš alkoholizmą ir narkomaniją, tabako ir kitų psichoaktyvių medžiagų vartojimą laikome prioritetine sritimi.

Narkomanijos prevencijos politikoje pasisakome prieš bet kokį narkotikų legalizavimą. „Žalos mažinimo“ programos negali būti narkotikų vartojimo prevencijos prioritetas ir gali būti finansuojamos tik liekant lėšų nuo vykdomų prevencijos bei gydymo ar reabilitacijos programų.

Alkoholio kontrolės politikoje visomis įmanomomis ir mokslu pagrįstomis priemonėmis mažinsime bendrą alkoholio sunaudojimo kiekį vienam gyventojui, ribosime alkoholio prieinamumą, bent 20 proc. kasmet didinsime akcizus alkoholiniams gėrimams, visiškai uždrausime alkoholinių gėrimų reklamą, alkoholinius gėrimus leisime pardavinėti tik specializuotose parduotuvėse ir tik asmenims, ne jaunesniems kaip 21 metai.

Sveikos gyvensenos ugdymas turi tapti vienu iš esmingiausių švietimo sistemos siekių ir būti privalomai integruotas visose formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigose bei visuose gyvenimo tarpsniuose.

- Sieksime, kad sveikatos apsaugą kuruojančiu ministru būtų paskirtas asmuo, kuris būtų strategiškai ir taktiškai mąstanti asmenybė, ugdanti žmogiškumą savyje ir kituose.

EKONOMIKA (ŪKIS)

Ekonomika-tai visuomeninio gyvenimo dalis, kur kuriamas ne tik materialus, bet ir žmogiškas, informacinis ir kitoks turtas. Ją sudaro du vienas kitą papildantys sektoriai – privatus ir viešasis. Privataus sektoriaus funkcionavimas pagrįstas privačiais interesais, privačiais finansais ir konkurencija, o viešojo sektoriaus – viešaisiais interesais, viešaisiais finansais ir solidarumu. Šiuo metu nėra tinkamo balanso tarp šių sektorių. Dėl to nukenčia tiek verslas, tiek mokyklos, ligoninės, teatrai, valstybės valdymo institucijos ir t.t. Nugyventas, blogai finansuojamas viešasis sektorius neaprupina verslo jam būtinomis viešosiomis paslaugomis. Savo ruožtu sunkius laikus išgyvenantis verslas sunkiai aprūpina viešąjį sektorių jam būtinomis prekinėmis gėrybėmis.

Šiuo metu mūsų šalyje dominuojant rinkos fundamentalizmo pasaulėžiūrai, t.y. tikėjimui, kad viską pajėgi išspręsti rinka, nėra suvokta nei makroekonominės, nei mikroekonominės politikos reikšmės ekonomikos plėtrai ir ekonominiam stabilumui. Lietuvoje praktiškai nėra naudojamasi nei fiskalinės, nei monetarinės politikos instrumentais. Lietuvos bankas dėl to, kad veikia pagal valiutų valdybos modelį, neturi galimybių įtakoti bendros, makroekonominės situacijos šalyje. Savo ruožtu LR vyriausybė, būdama ideologinėje neoliberalizmo nelaisvėje, nesuvokia galimybės per savo mokesčių ir išlaidų politiką skatinti ir stabilizuoti ekonominę situaciją šalyje. Mikroekonominėje politikoje silpna rinkų priežiūra, siautėja monopolijos ir oligopolijos, nepakankamai ginami vartotojų interesai, ypač sudėtingų finansinių paslaugų rinkose, taip pat prekyboje maistu ir vaistais.

Valstybės politika darbo rinkoje apsiriboja registruotų bedarbių statistikos rinkimu. Iš esmės nekalbama apie darbo kainą (darbo užmokestį) manant, kad darbo rinkoje yra laisva konkurencija ir ji stichiškai nustato teisingus ir efektyvius atlyginimus.

DK pasirengęs peržiūrėti dabar vyraujančią ūkio strategiją ir vykdyti aktyvesnę makroekonominę politiką.

Skirtingai nei mano daugelis, teisingumo principo įgyvendinimas ekonomikoje ne mažina, bet didina ekonomikos efektyvumą. Teisingas turto IR PAJAMŲ paskirstymas tarp verslo, namų ūkių ir valstybės yra viena svarbiausių tvarios nacionalinio ūkio plėtros prielaidų. Verslas turi turėti pakankamai išteklių technologinėms ir kitokioms investicijoms, namų ūkiai- individų ir šeimų poreikiams patenkinti, darbo jėgai (atgaminti) atkurti, valstybė - savo viešosioms funkcijoms vykdyti. Turi būti siekiama optimalaus balanso tarp šių poreikių grupių. Viena iš krypčių - laipsniškas, bet nuoseklus darbo užmokesčio dalies nacionaliniame produkte (BVP) didinimas. Suprantama, kad siekis labiau subalansuoti BVP paskirstymą turėtų būti realizuojamas apdairiai ir sistemiškai, t.y. atsižvelgiant į visas aplinkybes.

Situacija pasaulyje ir šalyje iš tiesų sudėtinga, ir nėra lengva suformuoti naują ūkio strategiją, kuri būtų grįsta aktyviu požiūriu į ekonomiką, tačiau pats požiūris į valstybės vykdomą ekonominę politiką pakeitimas iš pasyvaus į aktyvų suvaidintų teigiamą vaidmenį.

Didžiausią pridėtinę vertę kuria inovatyvios įmonės, tačiau ES ekspertai savo ataskaitose nuolat pažymi, kad Lietuvos ekonomikos inovatyvumas yra labai menkas ir padėtis tik blogėja. Paskutiniai duomenys rodo, kad Lietuva dabar yra vienintelė ES valstybė, kurios inovatyvumo lygis ne tik nedidėja, bet mažėja. Pagrindinė priežastis – nėra vieningos inovacijų sistemos politikos, todėl Lietuvos mokslo ir studijų, technologijų ir inovacijų sistema yra fragmentuota, jos atskiros dalys veikia atskirai.

Mes sieksime atkurti balansą tarp įvairių ekonomikos dalių, suformuoti civilizuotus santykius tarp verslo ir valstybės.

Įgyvendinant šį tikslą bus:

- formuojama nauja ūkio strategija, kurioje būtų atsižvelgiama į sisteminius šalies plėtros tikslus, kurie apima ne tik materialinių (techninių), bet ir į žmogiškų, socialinių bei gamtinių išteklių puses; bus atkurta iš aukščiausių vykdomosios valdžios pareigūnų ir ekspertų sudaryta Mokslo, technologijų ir inovacijų politikos komisija, ir jai vadovaujant suformuota veiksminga inovacijų politikos sistema;
- peržiūrima viešųjų finansų politika; pirma, siekiant sumažinti jos regresyvumą, kuris reiškia, kad pagrindinė mokesčių našta tenka sunkiai išgyvenantiems verslo ir namų ūkių subjektams (neturtingiesiems), ir įvedant progresinius mokesčius; antra, gerinant balansą tarp viešųjų ir verslo

interesų sprendžiant subalansuotos ir tvarios ekonominės plėtros, socialinio teisingumo ir socialinės atskirties klausimus;

- stiprinsime ir sudarysime sąlygas drąsiai veikti Konkurencijos tarnybai, nuo kurios didele dalimi priklauso ūkio sveikata;

- mažinama turtinė ir pajamų nelygybė – reiškiny, kuris kliudo ne tik socialinei, politinei, bet ir ekonominei pažangai.

Lietuvos ekonomika yra sudėtinė Europos Sąjungos ekonomikos dalis. Esant krizinei situacijai euro zonoje, kai egzistuoja jos dezintegracijos galimybė, mūsų šalis turi apdairiai formuoti atsarginę savo ekonominės politikos strategiją tam atvejui, jei pasitvirtintų blogiausias scenarijus-euro zonos irimas- užuot akiai kartojusį savo pasiruošimą artimiausiais metais įsivesti eurą. Euro įsivedimo galimybės nedaug priklauso nuo mūsų norų. Jas diktuoja pirmiausia reali padėtis Europos pinigų sąjungoje bei jos narių pasiryžimas priimti naujas šalis, pagaliau mūsų ekonomikos būseną. Nerealų tikėtis, kad skurdi ir prastai valdoma ekonomika būtų laukiama savų rūpesčių pakankamai turinčioje Europos pinigų sąjungoje.

KAIMAS IR ŽEMĖS ŪKIS

Kaimas, būdamas svarbi lietuvių etnoso dalis, lemia krašto tradicijų išsaugojimą ir net tautos išlikimą. Nepaisant didelės kaimo reikšmės valstybės ir tautos gyvenime, jis paliktas likimo valiai. Vyraujantis liberalusis požiūris į žemdirbių ir perdirbimo įmonių ekonominius santykius iškreipė žemės ūkio verslo ūkinius pagrindus. Žemdirbiai tapo perdirbėjų ir kitų su žemės ūkiu susijusių grandžių įkaitais, tęsiasi ir net stiprėja įvairiai dangstomas ūkininkų išnaudojimas. Ydingai suvokiant ūkinių santykių reguliavimo žemės ūkio gamyboje būtinybę, silpnsta šio sektoriaus ekonominis potencialas, sunyko ar silpnėja tradicinės agrarinės veiklos šakos, kaimas pasmerkiamas ilgalaikiai bedarbystei, kurią lydi ištisų vietovių socialinė degradacija.

Padėtį komplikuoja tikrosios padėties kaime dangstymas. Valdžia, pasitelkdama žiniasklaidą ir išleisdama įvairių neesminių dalykų viešinimui dideles lėšas, kuria nesamos gerovės kaime įvaizdį. Akivaizdžiai pervertinama įvairių vietos veiklos grupių ir jų vykdomų projektų, remiamų iš ES struktūrinių fondų, reikšmė, nedaug įtakos turi kaimų seniūnijos, ir, atrodytų, energingai besikuriančios ir veikiančios bendruomenės. Neapdairiai uždarant kaimo mokyklas, bloginama ir taip prasta daugelio vietovių demografinė būklė. Nuo kaimo gyventojų tolsta elementari medicininė pagalba, pašto ir kitos paslaugos. Prastėja susisiekimas su savivaldybių centrais, likviduojami maršrutai tų autobusų, kurie užsukdavo į kaimus nors kartą per dieną ar kelis kartus per savaitę. Į daugelį kaimų jau nebeužsuka dar padėtį gelbėjusios vadinamosios autoparduotuvės. Nusipirkti kasdieninių maisto produktų pavirto didele problema atokesnių kaimų gyventojams. Pokario metais žmonės galėjo išgyventi dėka natūrinio ūkio. Dabar daug kur nėra ir to. Ir tai ne kaimo žmonių tinginystės pasekmė, o trumparegiškos valdžios politikos kaimo atžvilgiu rezultatas.

Padėčiai žemės ūkio srityje taisyti siūlome:

Žemės ūkio gamybos srityje:

- tinkamai sureguliuoti žemės santykius, kurie sudaro kaimo žmonių ūkinės veiklos ir gyvenimo pagrindą. Stambieji ūkininkai ir žemės ūkio bendrovės, per susijusius asmenis užvaldydami didelius žemės plotus, neturi riboti arba net išstumti iš veiklos smulkiųjų ūkininkų. Privalo būti užkirstas kelias užslėptam žemės ir miškų ūkio paskirties žemės pardavimui užsienio piliečiams;

- svarbu tinkamai sureguliuoti santykius tarp žemės ūkio produkcijos gamintojų ir prekybininkų, užkertant galimybes ekonominiam pirminės žemės ūkio grandies diskriminavimui;
- realus, o ne parodomasis dėmesys turėtų būti sutelktas į kooperacijos žemės ūkyje plėtrą. Nepasiekus reikiamo žemės ūkio produktų pirminės gamybos ir perdirbimo kooperacijos lygio, daugelis ūkininkų tiesiog nutrauks savo veiklą, nekalbant apie konkurenciją su pajėgiais Europos ūkininkais;
- valdžia privalo pakeisti požiūrį į agrarinio sektoriaus reguliavimą ir jo finansinį rėmimą. Svarbu sutelkti visas aukščiausių šalies pareigūnų pastangas, kad ES tiesioginės išmokos žemdirbiams padidėtų iki kitų valstybių lygio ir šitaip būtų suvienodintos konkurencijos tarptautinėje rinkoje sąlygos ir galimybės;
- visokeriopa, o ne vien kvietimais ir raginimais turėtų būti stiprinamas eksportinis žemės ūkio ir maisto produktų potencialas. Naujų rinkų paieškai vis dar nepakankamai pasitelkiamas šalies diplomatinė tarnyba (komercijos atašė) potencialas, nestiprinama šių pareigūnų motyvacija;
- būtina sukurti veiksmingą žemės ūkio subjektų kreditavimo sistemą, skatinant ir remiant tolesnį kredito unijų stiprėjimą bei kooperatinio banko atsiradimą;
- būtina parengti esminę melioracijos įrenginių atnaujinimo ir išsaugojimo programą. Melioracijos turtas, kur tai yra tikslinga, turėtų būti perduotas žemės savininkui, skatinant bendrą melioracijos įrenginių priežiūros ir aptarnavimo grandžių kūrimąsi;
- derama, o ne pastumdėlio ar pataikūno valdžiai vieta turi atitekti žemdirbių savivaldos organizacijoms. Joms turėtų būti perduotos ūkininkų santykių reguliavimo funkcijos, kurias šiuo metu labai neefektyviai vykdo valdžios institucijos.

Švietimo ir socialinėje srityje:

- kaimo mokyklų reguliavimas ir finansavimas privalo būti iš pagrindų pakeistas. Pradinį išsilavinimą vaikai privalo gauti savo gyvenamosiose gyvenvietėse arba netoliese. Jei tam tikroje vietovėje gyvena ne mažiau kaip penki pradinių klasių vaikai, būtina organizuoti kaimo mokyklėles;
- svarbu iš esmės pagerinti kaimo gyventojų socialinę ir fizinę saugą. Būtina iš esmės peržiūrėti medicininio aptarnavimo kaime principus, atsisakyti ydingos kaimo ambulatorijų, poliklinikų ir slaugos namų reformos principų. Gerinant fizinę kaimo žmonių saugą, valdžia privalo stiprinti kaimo vietovių policijos padalinius, aprūpindama juos transporto priemonėmis;
- būtina spartinti kaimo žmonių socialinę adaptaciją prie kintančios ekonominės aplinkos. Tai įmanoma pasiekti stiprinant bendruomeninius ryšius, remiant veiksmingų kaimo bendruomenių kūrimąsi, o jų veiklą nukreipiant į opiausių kaimo problemų nagrinėjimą. Sprendžiant socialines kaimo problemas turėtų stiprėti kaimo seniūnijų ir bendruomenių vaidmuo, privalo būti išplėstos jų teisės ir veiklos galimybės;
- kaimas privalo likti etnokultūros, papročių, kalbos ir tautos dvasinių vertybių saugotoju ir puoselėtoju. Turi būti parengta etnografinių kaimų, išlikusių dvaro ansamblių ir kitų kultūros bei kitų istorinių objektų atkūrimo ir išsaugojimo programa, kurios rengimą ir vykdymą kartu su valdžios institucijomis prižiūrėtų kaimo išlikimu besirūpinančios nevyriausybinės organizacijos.

ENERGETIKA

Šalies energetinis ūkis yra svarbus ne tik ekonominiu, bet ir plačiai suvokto nacionalinio saugumo požiūriu. Deja, daugelis energetikos klausimų per du nepriklausomybės dešimtmečius nebuvo išspręsti. Lengvai atsisakę Visagino atominės elektrinės antrojo bloko, neišsprendžiame atominės

energetikos ateities, atsinaujinančių energetikos išteklių panaudojimo problemų. Visa tai reiškia, kad mūsų šalis energetiniu požiūriu nėra pakankamai stabili, efektyvi ir saugi. Energijos tiekimas turi būti nenutrūkstamas. Energetiniai kaštai turi būti galimai neaukšti, nebloginti verslo padėties, nemažinti šalies konkurencingumo. Energetika turi būti apsaugota nuo politinių, techninių, ekologinių grėsmių.

Šiandien trūksta sisteminio požiūrio į energetiką. Vieša diskusija šiuo klausimu yra nepakankamai subalansuota ir šališka. Daugiausiai dėmesio skiriama atominėi energetikai.

Energetiniai projektai turi tarnauti ne energetinėms kompanijoms, jų lobistams. DK žada grįžti prie energetinės strategijos peržiūrėjimo, remiantis sisteminiu požiūriu į ją, atsižvelgiant į visas šalies energetines galimybes, į visus išteklius.

APLINKOSAUGA

Gyvename sparčiai didėjančių ekologinių iššūkių ir (palyginus žemos) nepakankamos ekologinės savimonės sąlygomis. Viena vertus, gamta jau nepajėgi pati neutralizuoti neigiamo ūkinės veiklos ir (materialinių gėrybių) vartojimo poveikio jai. Todėl vis daugiau išteklių visuomenei tenka skirti vandens, oro, dirvožemio užterštumo, klimato kaitos (floros ir faunos), augalų ir gyvūnų nykimo klausimams spręsti.

Jei nėra tinkamai investuojama į aplinkosaugą, jei nėra tinkamai rūpinamasi gamtos išsaugojimu, pusiausvyra joje, vėliau tenka mokėti už žalą, kurią visuomenė patiria dėl ekologinių pasekmių. Laikui bėgant ta žala auga ir visuomenė vis didesnę nacionalinio produkto dalį turi skirti tos žalos likvidavimui.

Antra vertus, visuomenė ir valdžia nėra pakankamai įsisažmoninusi grėsmių, kurios kyla iš prastėjančios ekologinės situacijos (pavyzdžiui, ligos, apsinuodijimai) ir dėl nepakankamo dėmesio aplinkosaugai. Mūsų šalies politika šioje srityje nėra pakankamai sistemiška ir konceptuali. Trūksta ne tik lėšų gamtosauuginėms problemoms spręsti, trūksta tikro supratimo, dėmesio ir politinės valios spręsti gamtosauogos problemas.

KRAŠTO APSAUGA

Atsižvelgdami į valstybės ekonominę-finansinę būklę, taupysime mažindami antraeiles netiesiogines išlaidas, ieškosime vidinių rezervų taupymui, ypač tarp kariuomenės vadovybės bei ministerijos personalo.

KA sistemoje pastaraisiais metais apleistas svarbiausias kario ginklas – motyvacija, susidedanti iš patriotinių-pilietinių bei pasaulėžiūrinių dėmenų. Įtvirtinsime motyvacijos ugdymą esminiu KA siekiniu ir kario karjeros pagrindu.

Jaunosios kartos visavertis patriotinis-pilietinis ugdymas neįmanomas be karinio pasirengimo. Remdamiesi išbandymų-iniciacijų svarba jauno žmogaus brandai, įvesime karinį parengimą mokyklose, derindami su fiziniu lavinimu. Sukursime karinio-fizkultūrinio skatinimo sistemą – daugiakovę jaunimui.

Lietuvos karybos istorijoje itin svarbų vaidmenį atliko savanoriai. Stiprinsime savanoriškumo pagrindus sukurtas pajėgas, stiprinsime KASP. Tinkamai pagerbsime ir materialiai įvertinsime pirmuosius savanorius.

Pasirengimas Lietuvos teritorinei gynybai – būtina, istoriškai tradiciška krašto apsaugos sąlyga. Sieksime svaresnio dėmesio teritorinei gynybai nei iki šiol. Užbaigsime KA padalinių komplektavimą.

KA personalo atrankoje ir karjeroje išgyvendinsime servilizmą, kai karjeros varikliu tampa lojalumas vadams. Suteikiant karinius laipsnius, atsižvelgsime ne tik į profesinį pasirengimą, bet ir į kultūrinį-intelektinį lygį. Alkoholui, amoraliems reiškiniams Lietuvos kariuomenėje ne vieta.

UŽSIENIO POLITIKA

Pastaruoju metu vis labiau pasigendama aiškios mūsų šalies užsienio politikos vizijos svarbiausiais tarptautinio gyvenimo klausimais. Lietuvos užsienio politika turi tapti nuoseklia vidaus politikos tąsa ir būti grindžiama blaiviu mūsų siekių bei galimybių vertinimu. Išlikdama ES ir NATO šalimi ir prisidėdama prie šių organizacijų bendrų tikslų įgyvendinimo, Lietuva turi aiškiau formuluoti ir ginti savo nacionalinius interesus, ekonomikos, kultūros, sisteminio saugumo ir kitose srityse.

ES pergyvena nelengvą, pilną iššūkių laikotarpį, kurio metu teks spręsti bendrą šios bendrijos ir atskirų šalių narių interesų subalansavimo problemą. Programos preambulėje įvardintą tautos nykimą ir valstybės irimą lemia ne tik Lietuvą, bet ir visą Europą bei Vakarų pasaulį ištikusi dvasinė ir moralinė krizė. Gelminė jos priežastis yra ta, kad Vakarų civilizacija, kurios dalis yra ir Lietuva, savo istorinėje raidoje atitrūko nuo klasikinių – antikinių ir krikščioniškų savo šaknų. Europos gyvybingumą ir plėtrą laidavęs jos civilizacinis tapatumas pradėjo silpnėti ir nykti, kai gyvos dvasinės ir kultūrinės tradicijos įkvepiamą ir palaikomą raidos bei pažangos tarpsnį modernybės epochoje pakeitė virtinė revoliucijomis pavadintų vis radikalesnių kultūrinių ir politinių eksperimentų su žemyno žmonėmis ir tautomis. Vykstanti Europos integracija yra naujas ir ypač galingas žemyno tautas nupolitinantis veiksnys. Kadangi suverenios tautinės valstybės yra didžiausias integracijos kliuvinys, siekis nupolitinti ir išvalstybinti tautas tapo oficialiai deklaruojamu ir nuosekliai įgyvendinamu ES politikos tikslu.

Lietuvoje politinės Tautos virsmas nupolitinta etnokultūrine bendruomene prasidėjo jau okupacijos laikotarpiu, sunykus didelės dalies piliečių tautinei ir valstybinei savimonei. Atkūrus nepriklausomybę, nesistengta ar nesugebėta jos gaivinti ir puoselėti, todėl Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, Tautos kaip politinės bendruomenės nykimas ne tik tęsiasi, bet dar spartėja ir gilėja. Šiuos procesus galima įveikti tik susitelkus visai Tautai

Visus užsienio reikalų klausimus ir problemas spręsimė griežtai vadovaudamiesi ir laikydamiesi politinių ir moralinių nuostatų, skelbiamų šios programos pradžioje.

Problemiškų kaimynystės santykių srityje taip pat reiks naujo požiūrio. Teks derinti ryžtingą elgesį nepagrįstų, neišprovokuotų informacinių, politinių ir kitokių kaimyninių šalių išpuolių atveju su laisva nuo kaprizų ir išankstinių neigiamų nuostatų derybine pozicija. Blaivus požiūris į savo tarptautines galias padėtų išlaisvinti mūsų užsienio politiką iš optimistinių iliuzijų iš vienos pusės ir iš vasališko nuolaidžiavimo iš kitos.

Santykiai su išeivija yra atskira ir svarbi Lietuvos valstybės politikos dalis, kurios tikslas – vienyti po pasaulį išsibarsčiusius lietuvius ir puoselėti jų ryšius su Tėvyne. Kaip teigia „Į pilnutinę demokratiją“ autoriai: „Lietuvis lietuviu visur ir visada“. DK niekad nesutiks atsisakyti tos tautos dalies, kuri yra likusi už Lietuvos sienų. Todėl vienas svarbiausių pirmųjų DK darbų: sugrąžinti atimtą teisę į antrąją – Lietuvos pilietybę visiems jos pageidaujantiems emigrantams ir jų palikuonims.

KORUPCIJA

Korupcija Lietuvoje apėmusi ir politines partijas, ir teismus, ir prokuratūrą, ir net kultūrą. Taigi korupcija kelia didžiausią grėsmę demokratijai ir teisingumui.

Korupcija apibrėžiama kaip visuomenės subjektų „sugedimas“, kaip nukrypimas nuo teisėto ir moralaus elgesio normų, kuris dezorganizuoja visuomenės gyvenimą. Jis griaua teisingo,

pilietiško, orientuoto į bendrąjį gerį elgesio modelius, „šešėliška“ perskirsto visuomenės pajamas bei išlaidas. Kyšininkavimas, įtakingų grupių mafioziškas elgesys, įvairūs neformalūs bei viešajam interesui kenkiantys suokalbiai, nepotizmas, neleistinas lobizmas yra mūsų valstybėje paplitusios korumpuoto elgesio formos, kurios griaua pasitikėjimą visuomenine tvarka, institucijų gebėjimu veikti efektyviai ir teisingai. Korupcija mūsų krašte yra įgavusi sisteminių pobūdį. Ji yra apėmusi praktiškai visas visuomenės gyvenimo sritis. Padėtį galima sulyginti su piktybiniu metastazės stadijos vėžiu, su pažeista organizmo imunine sistema, nesaugancia organizmo gyvybiškumo.

Valstybės pastatas negali būti stabilus klestint korupcijai. Deja, dabartinis elitas nepajėgus suvokti problemos masto ir šaknų. Be to, būdamas korupcijos sistemos (korupcinės praktikos) dalimi jis nepajėgus pasiekti persilaužimo šioje srityje. Tai demonstruoja ir tai, jog visiems pripažįstant masinės korupcijos faktą, pastaraisiais metais beveik nebuvo iki galo išspręstos stambesnės korupcinės bylos. Be to, neretai pačios teisėsaugos struktūros įsivelia į korupciją.

Toks nebaudžiamumas tik dar labiau skatina korupciją, nes visuomenei nėra siunčiamas aiškus ir stiprus signalas, kad valstybės institucijos, pirmiausia teisėsauga, ne tik gali, bet ir nori, yra pasiryžusi kovoti su korupcija. Politinę valią parodyti, ne tik antikorupcinę frazeologiją vartoti, turi aukščiausia politinė valdžia, visos valdžioje ir opozicijoje esančios partijos. Tačiau tokia situacija menkai tikėtina, kai teisėsauga yra naudojama kaip politinio veikimo instrumentas arba kai žmonės mato kaip didžiųjų aferų dalyviai išeina iš padėties „sausio“ arba nubausti tik dėl akių. Korupciją skatina ne tik ir ne tiek įstatymų stoka ir jų nepakankamas griežtumas, ne tik politinės valios įveikti šį blogį stoka, bet ir bendra visuomenės demoralizacija.

Tikros, pilnutinės demokratijos stygius taip pat yra viena svarbiausia korupcijos gyvybingumo priežasčių. Aktyvioje, pilietinėje visuomenėje spaudimas „iš apačios“ kovoti su korupcija, laisvesnės diskusijos šiuo klausimu, visuomeninės sąmonės gydymas nuo „tolerancijos“ korupcijai, aktyvesnis žiniasklaidos ir nevyriausybinių organizacijų įsijungimas į antikorupcinę veiklą ryžtingiau prisidėtų prie korupcinių reiškinių įtakos mažėjimo. Tai nemenkina teisėkūros ir teisėsaugos vaidmens kovoje su šiuo reiškiniu. Mūsų įstatymuose yra nemažai lūpų, kurių dalis, tikėtina, paliktos sąmoningai, kitos atsiranda dėl įstatymų ruošėjų ir leidėjų kvalifikacijos stokos. Tobulinant įstatymus ir poįstatyminius teisės aktus reikia siekti, kad jų įgyvendinimas būtų efektyvus.